

PRT 303 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

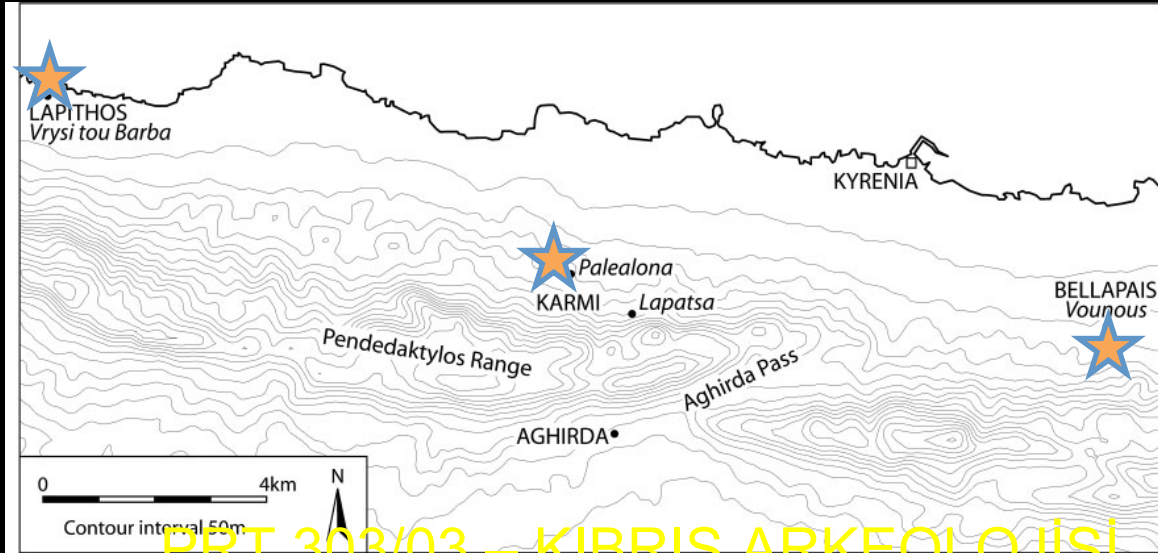
Ders 13: Philia, Erken ve Orta Kıbrıs Çağları
Kuzeydeki Mezarlıklar



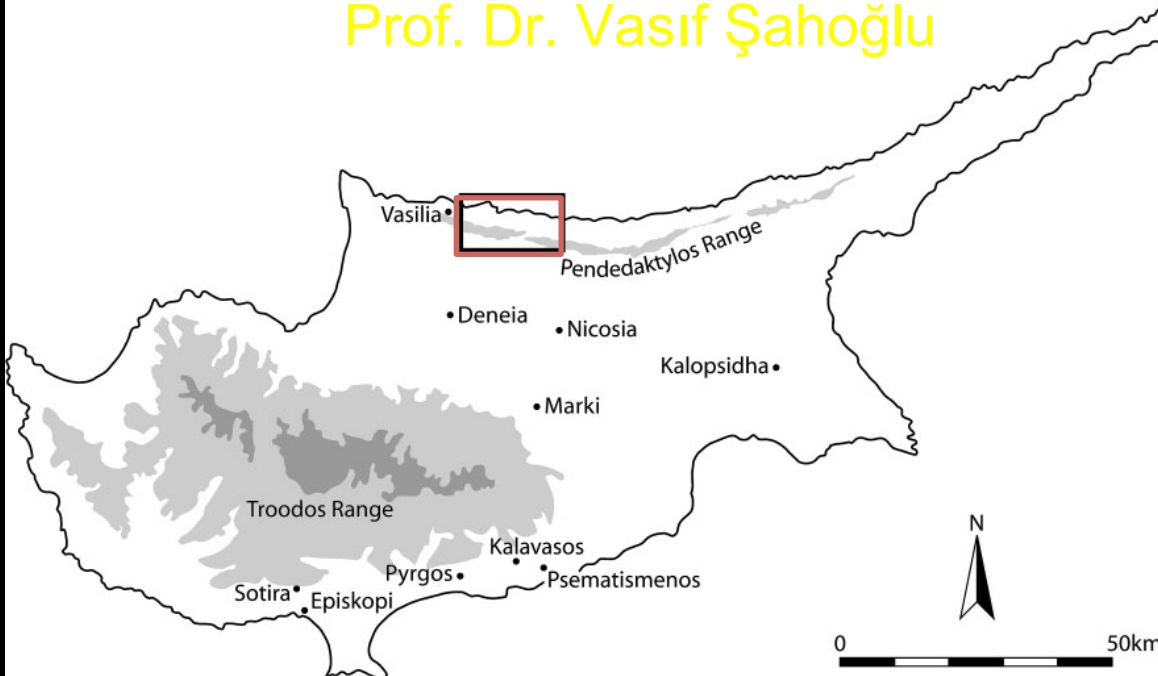
PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih – Cođrafya Fakóltesi
Arkeoloji Bölümü
Protohistorya ve Önasya Arkeolođisi Anabilim Dalı

KIBRISIN KUZEY KIYISINDA YER ALAN ERKEN VE ORTA KIBRIS ÇAĞI MEZARLIKLARI



PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu



Lapithos - Vrysi tou Barba



Karmi - Palaeolona

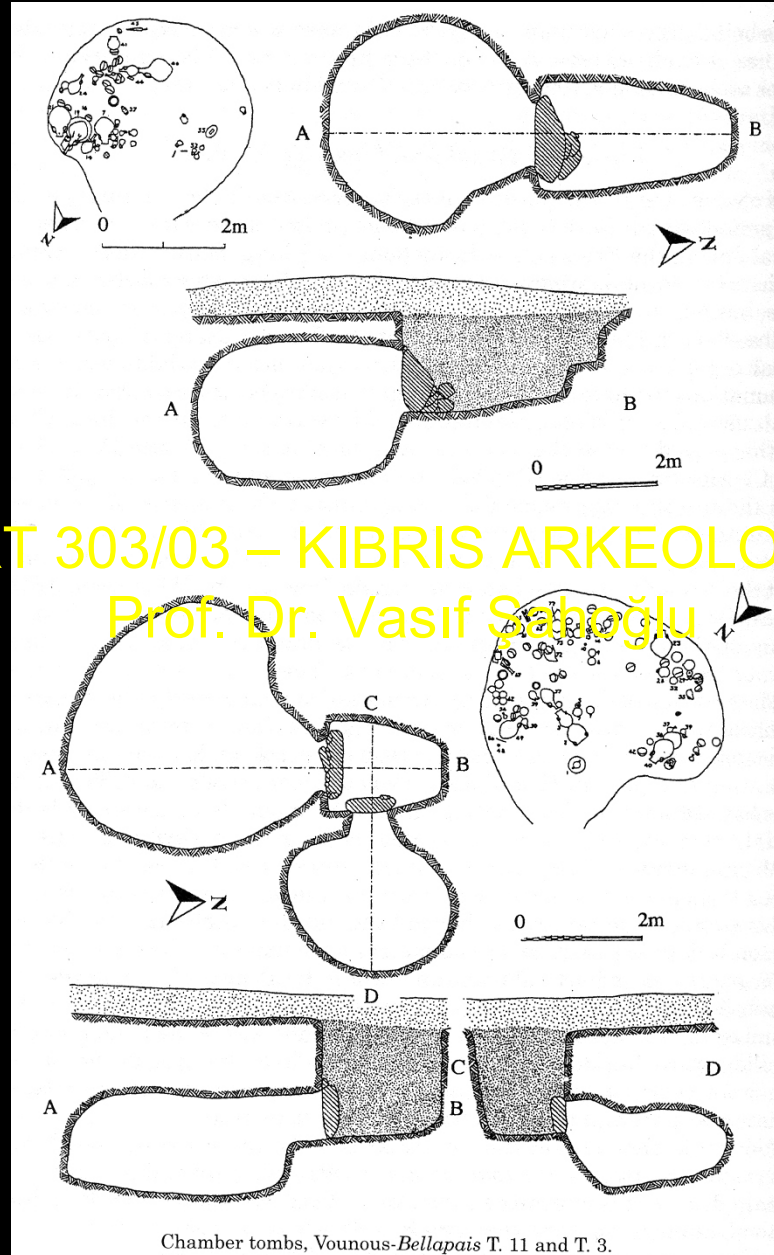


Ballapais - Vounous



Ballapais - Vounous

Kaya Oda Mezarları



PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Chamber tombs, Vounous-Bellapais T. 11 and T. 3.

Kıbrıs EK ve OK dönemleri Kronolojisi

		Approximate dates BC (+/-50 years)
Early Cypriot Bronze Age	Philia facies EC I-II EC III-MC I	2350-2250 2250-2100 2100-1900
Middle Cypriot Bronze Age	MC II MC III	1900-1800 1800-1700

PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu



• Erken Kıbrıs I ve II dönemlerinde dromoslu kaya oda mezarların dromosları kare formunda veya trapez formuna yakındır. Dik kenarlı bu dromoslarda tabanlar düz veya içbükey olarak karşımıza çıkmaktadır.

• Oda mezarların odaları oval , dromosdan daha küçüktürler. Bu odaların ağızları büyük taşlarla kapatılmakta daha sonra da bunu sağlamlaştırmak için dromosun içerisi toprakla kapatılmaktaydı.

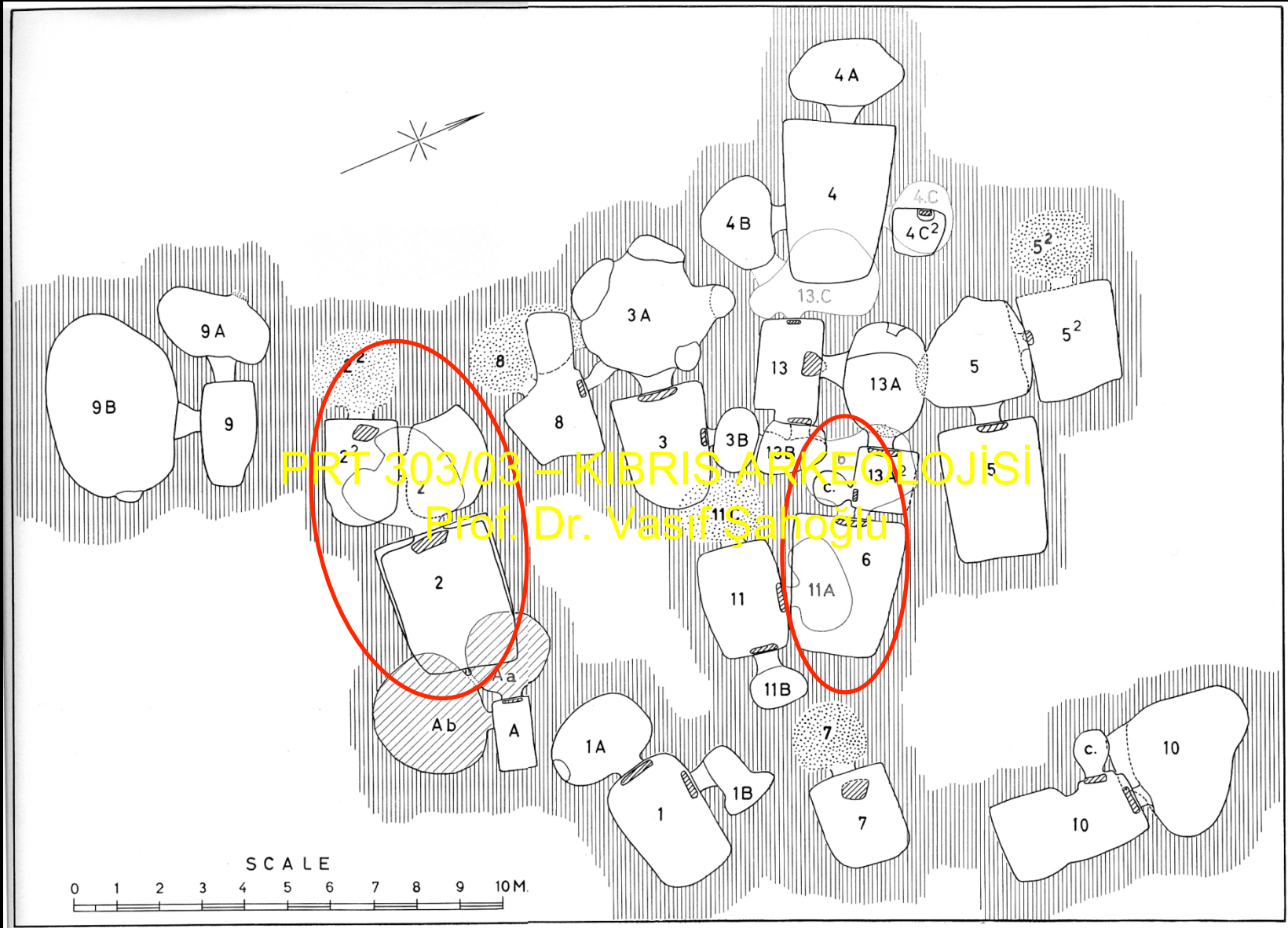
• Mezarların çoğunda sadece tek oda vardır;

• EK II'nin geç evrelerinden itibaren dromostan veya mezar odalarından açılan başka mezar odaları da karşımıza çıkmaya başlar;

• EK III ve OK I dönemine ait mezarların büyük bir çoğunluğu çok odalıdır;

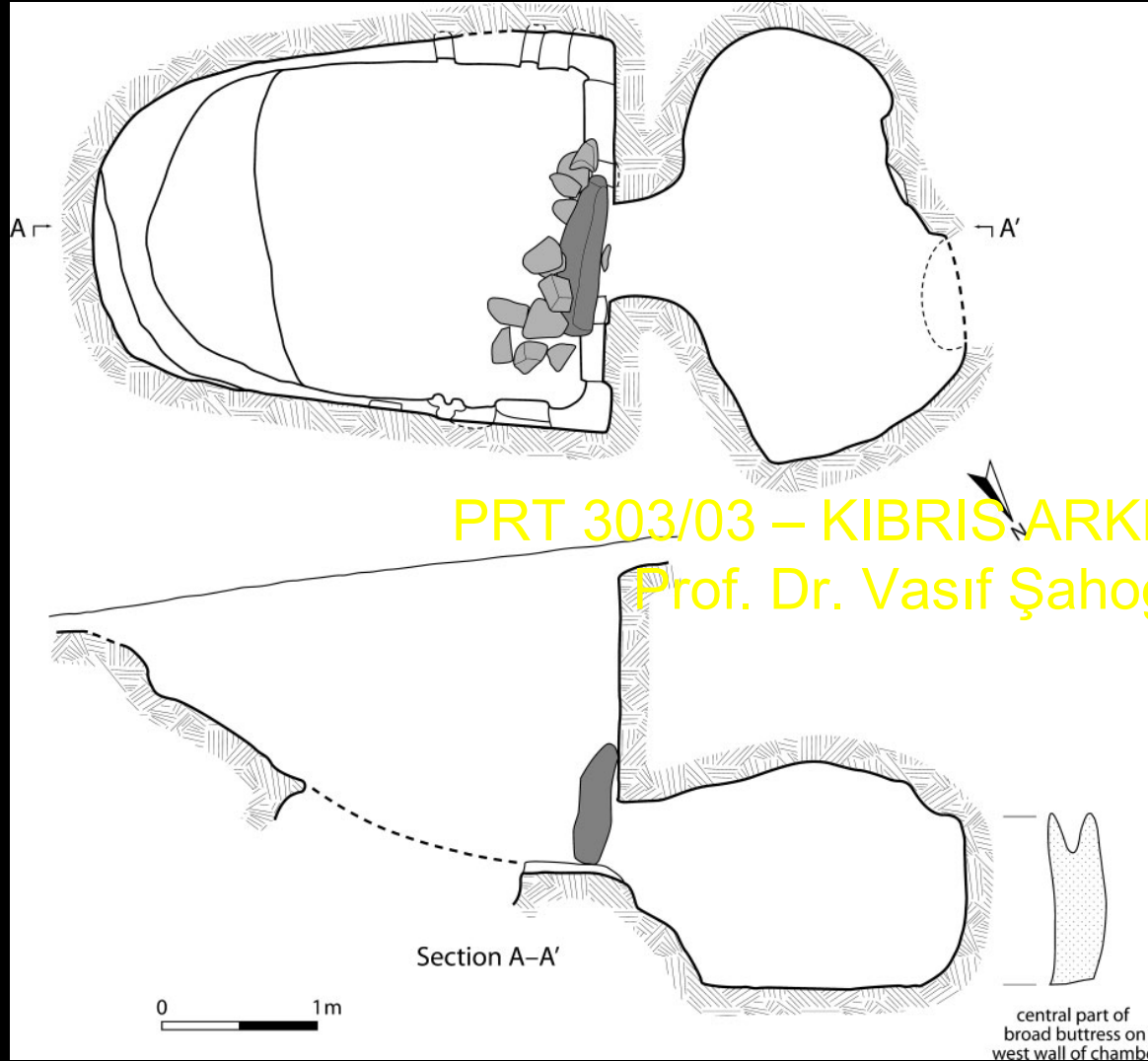
• Lapithos ve Karmi'de EK III ve OK I dönemlerinde dromosun duvarlarına küçük ölü gömme düzenekleri yapılmıştır. (Çocuk gömüleri?);

• Bazı mezar odalarının duvarlarında diğerlerinden farklı olarak mimari elemanlar göze çarpmaktadır. Bunlar arasında dromosların duvarlarındaki kazıma yoluyla yapılmış kabartmalar veya mezar odalarının duvarlarındaki payandalar sayılabilir.



Karmi-Palaeolona mezarlığı planı, 2 ve 6 nolu mezarların konumları

Karmi - Palaeolona Mezarlığı



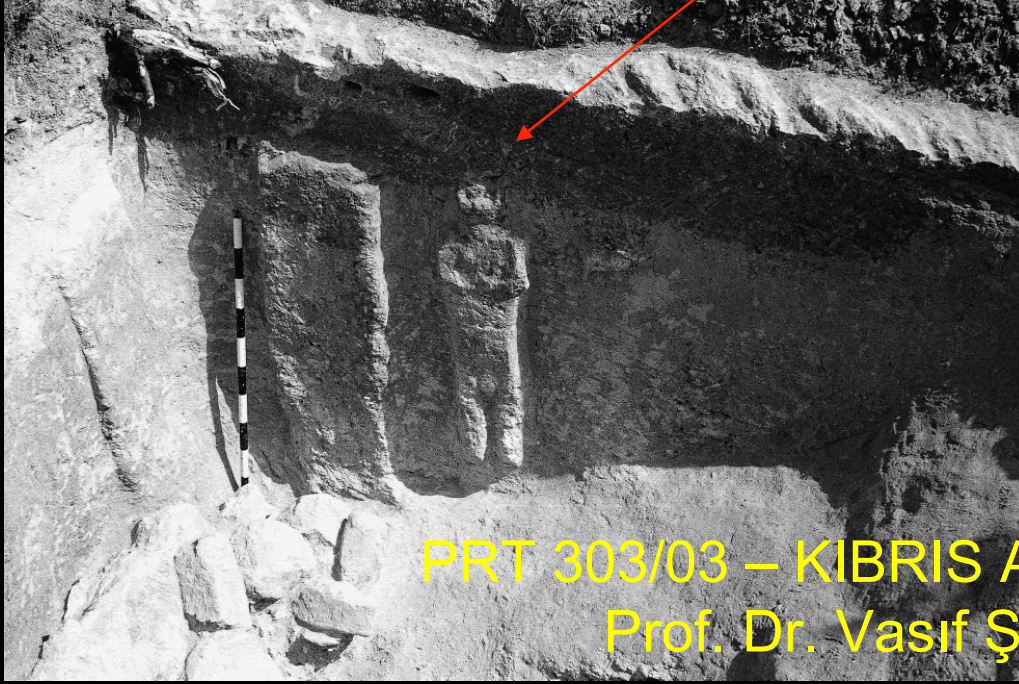
Mezar odalarının duvarlarındaki payandalar

- Karmi-Palealona'da 3 mezar odasının duvarlarında yontulmuş payandalar bulunmaktadır.;
- Lapithos'da 14, çoğu EK III dönemi;
- Orijinalinde bunların mezar odasının yapısal yapısıyla bağlantılı olduğu düşünülmüştür.;
- Lapithos'da bu payandaların 2 tanesi, mezar odasının tabanında yer alan yükseltilmiş dairesel planlı alanlarla bağlantılıdır.;
- Yine Lapithos'da, dört örnekte mezar odasını tabanına oyulmuş çukurluklarla bağlantılıdır. Bunlar genellikle büyük çömler de içermektedir..

Karmi Palealona 6 nolu mezarının plan ve kesiti. Mezar odasının arka kısmındaki duvara kazınmış boynuzlu payandayı gösteren çizim.

Bu örnek, Kıbrıs Erken Tunç Çağından bilinen tek kayaya oyulmuş kabartma figürdür.

116 cm. h
30 cm. w



PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

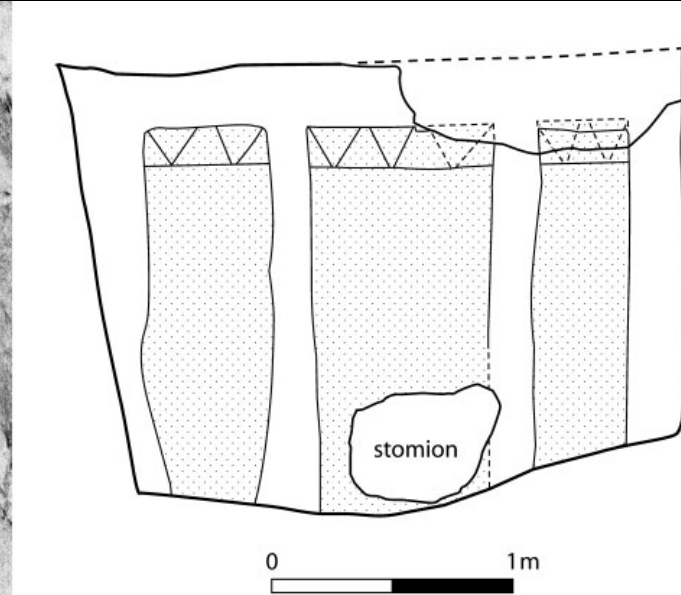
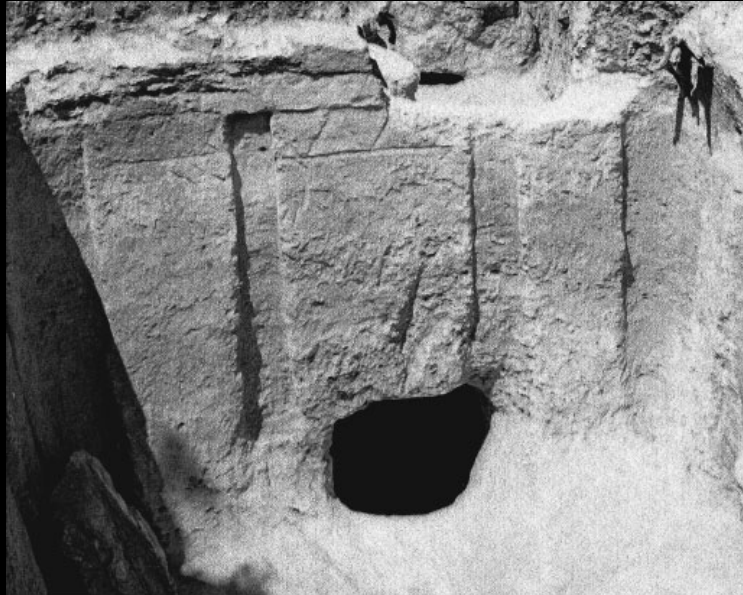
Karmi - *Palaeolona* Mezarlığı Kabartmalarla bezeli dromos

- Karmide 3 mezar, Vounos'da A mezarlığında 3 mezar ve Lapithos'daki bazı mezarlarda dromos duvarlarında kabartma olarak yapılmış bazı figürler vardır.;
- Bunlar arasında en görkemlisi Karmi Palealona 6, nolu mezarda olmaktadır. EK I-II dönemine tarihlenir.;
- Bu mezar mezarlık içerisinde merkezde yer almaktadır ve çersinde çıkan buluntular mezarlıktaki en erken ve kaliteli malzemeyi oluşturmaktadır.;

6 ve 2 nolu mezarlar bu merkezin hem yerleşimini hem de mezarlığının başlangıcını belirleyen en erken örnekler olabilir.

Karmi-*Palealona* 6 nolu mezar, dromosunda yer alan figür ve payandalar.

Karmi-*Palealona* 6 nolu mezarın ana giriş duvarı üzerindeki payandalar mezar odası açılmadan önce işlenmiş gibidir.



Karmi - *Palaeolona* Mezarlığı

Dromosun duvarında yer alan kabartma figür



Mezar odasının girişi Girişi kapatan levha taş



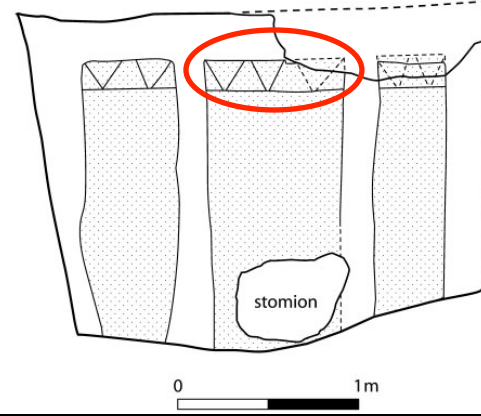
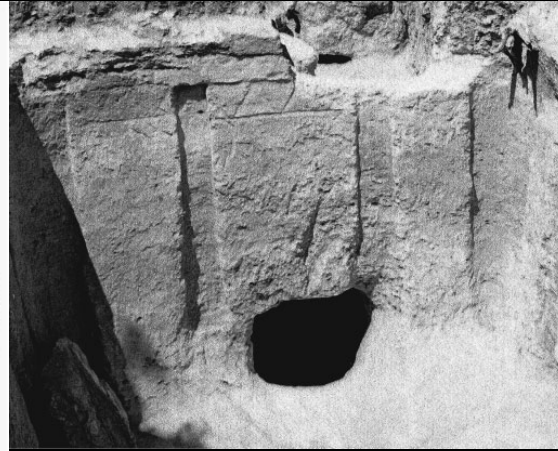
PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu



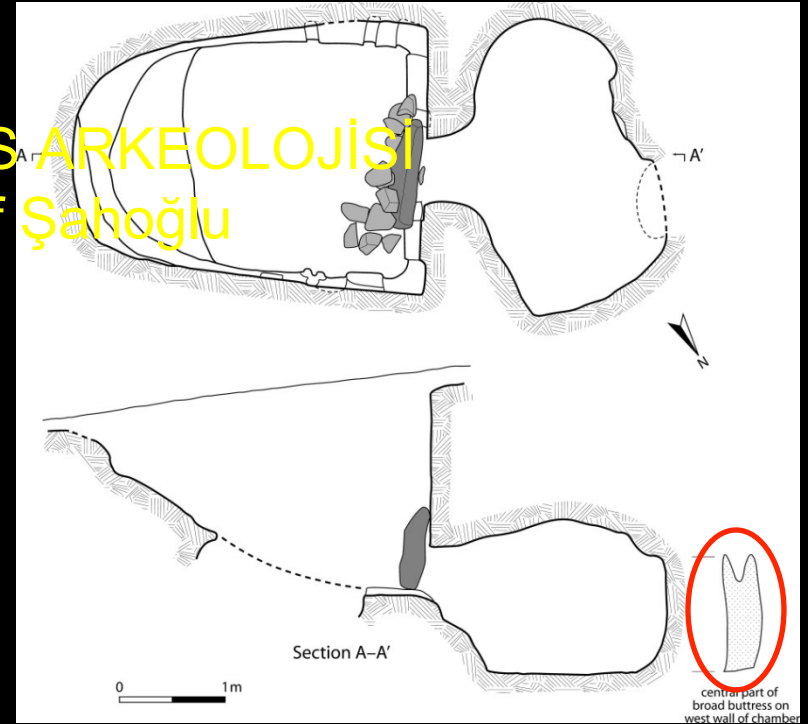
Karmi-*Palaeolona*, mezar odasının dromosu.
Duvarlara kazınmış küçük nişler yer alıyor.
Lapithos ve Karmi'de EK III ve OK I'de yaygın.

Olası tanımlamalar:

- Ölü bir kişinin temsili;
- Atalarına gönderme yapan bir insan?;
- Büyük bir tanrıça?;
- Ataların ruhu??.



PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu



Kotchatı mabet modeli

Hem Karmi 6 nolu mezar hem de Kotchatı'deki figür dişidir.
Bu model üzerindeki dikdörtgen çıkıntı dromos olarak
tanımlanmıştır.

Karmi-Palaeolona Mezar 2



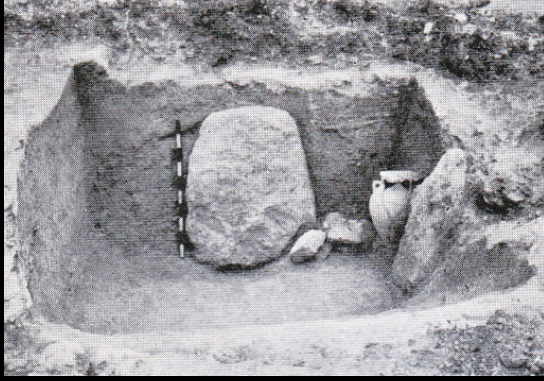
PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

- EK I veya II'de inşa edilmiş;
- 6 nolu mezarla birlikte En derin dromos;
- Mezarlıktaki hem en erken malzemeleri hem de en geç malzemeleri içermiştir. (Uzun kullanım)
- Çok sayıda kaliteli kırmızı perdahlı seramik I ele geçmiştir.

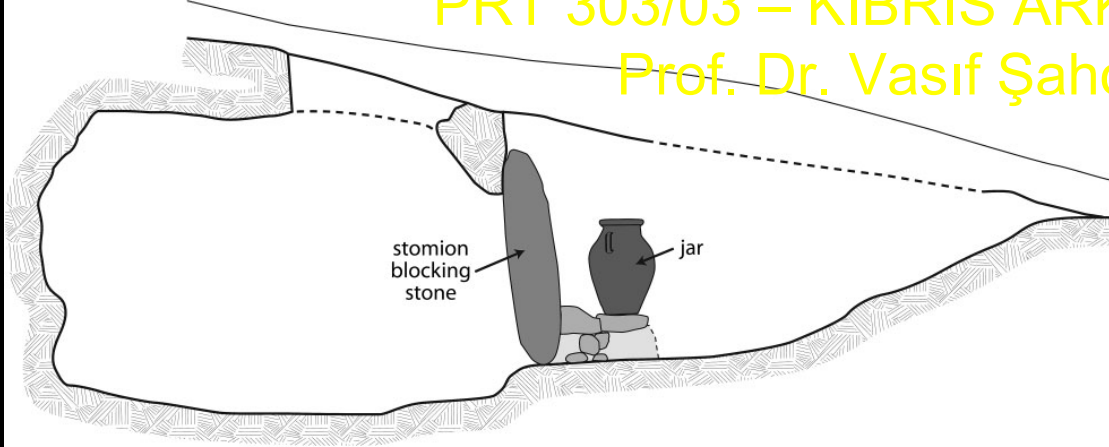
Vounous'dan bazı ithaller vardır.

Karmi Palealona Mezar 2 dromos içerisindeki kabartma payandalar

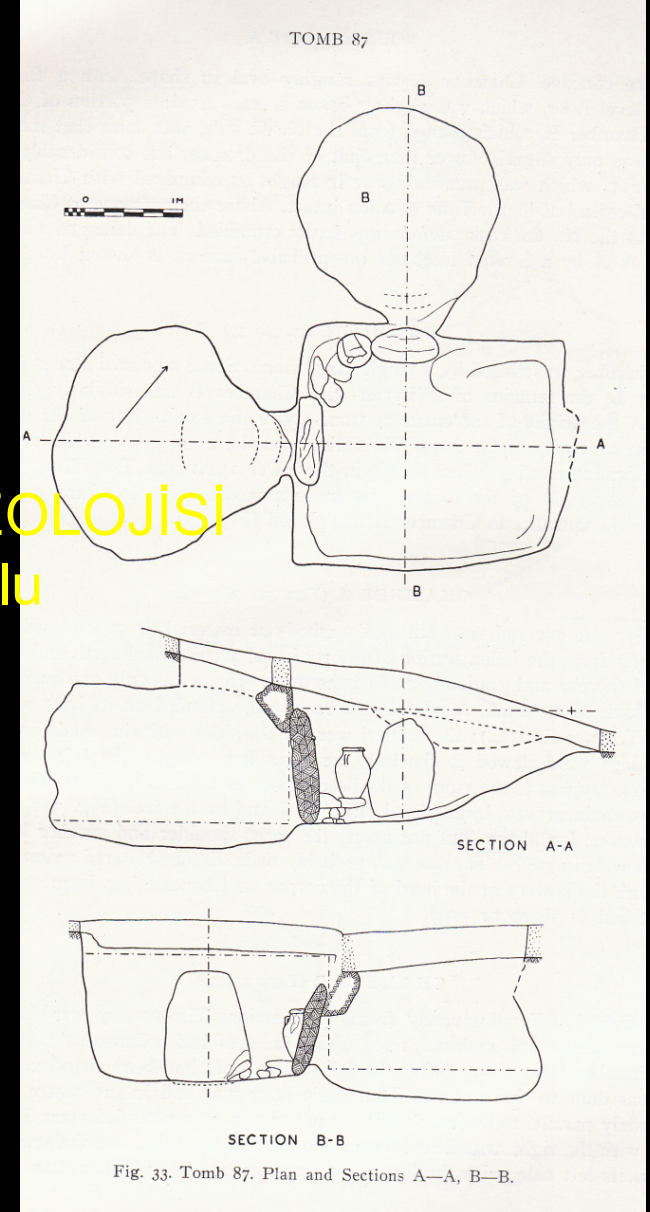
Bellapais-Vounous Mezar No. 87

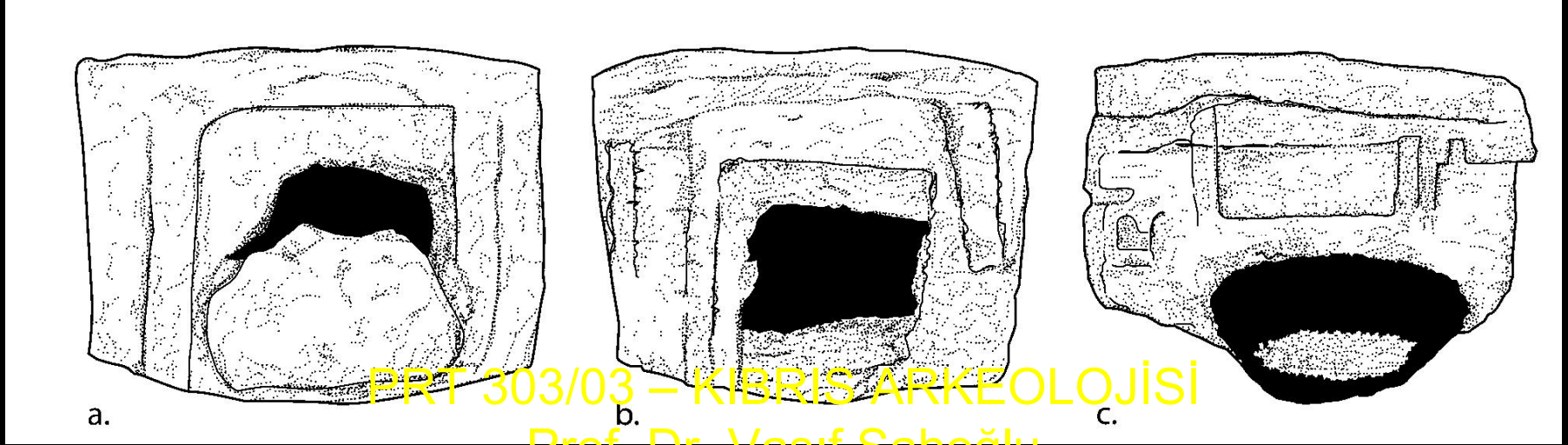


PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu



87 Nolu Mezarın foto, plan ve kesiti.
Dromos içerisinde büyük bir çömlek görülmektedir.





PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Bellapais Vounous , kazıma bezeli mezar odası girişleri
(a) Mezar 114; (b) Mezar 116; (c) Mezar 117 – tamamı EK I de inşa edilmiştir.

Stewart bu kazıma ve kabartmaların ahşap kapılar üzerindeki düzenlemeleri temsil ettiğini yazarak mezarların bir anlamda ölülerin evleri olarak algılandığını öne sürmüştür.;

Keswani bu bezemelerin mezarların bir anlamda mabet olarak da kullanıldığını öne sürmüştür.

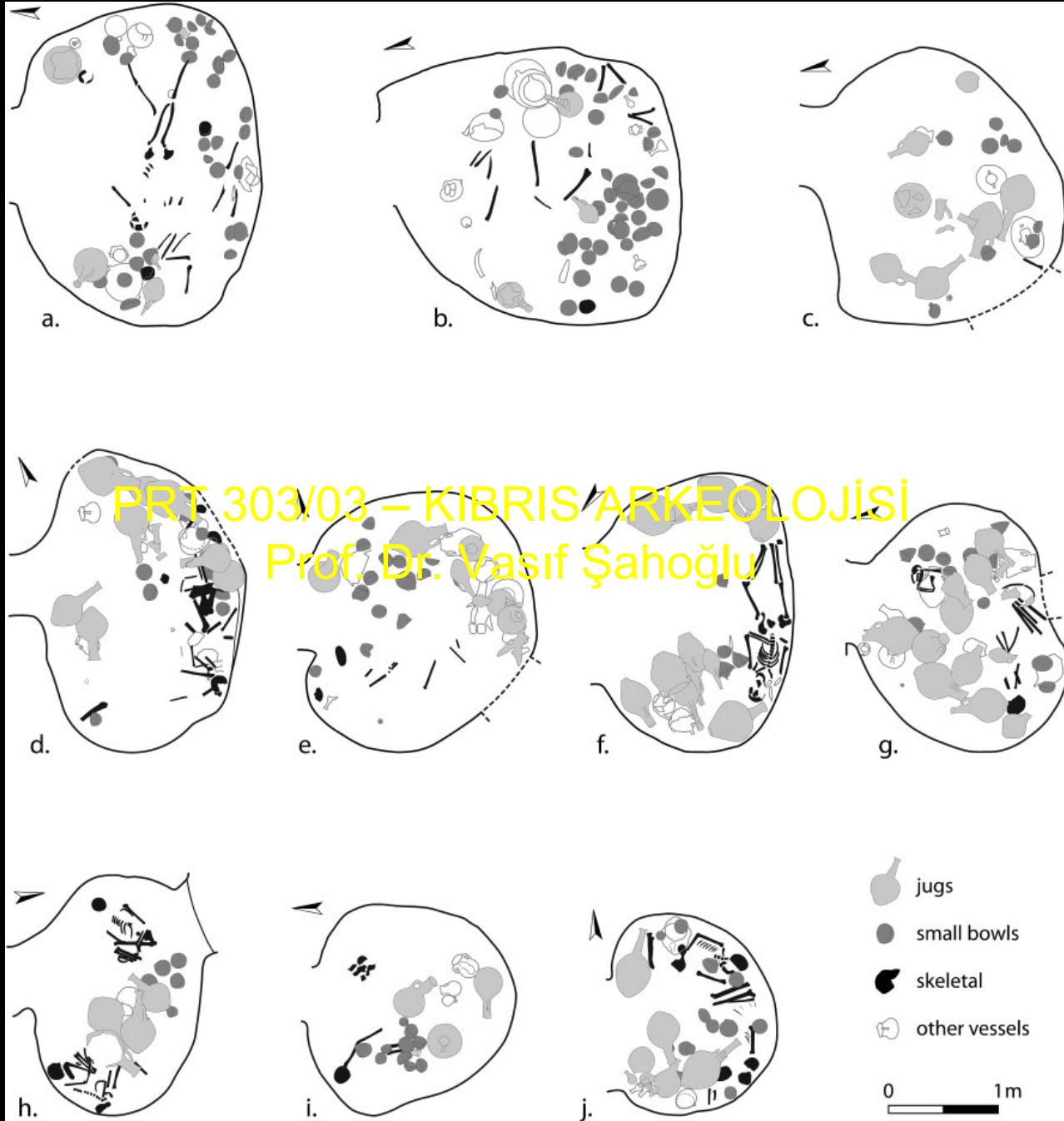
Erken Tunç Çağı'nda Mezarlara olan yaklaşımlardaki değişiklikler

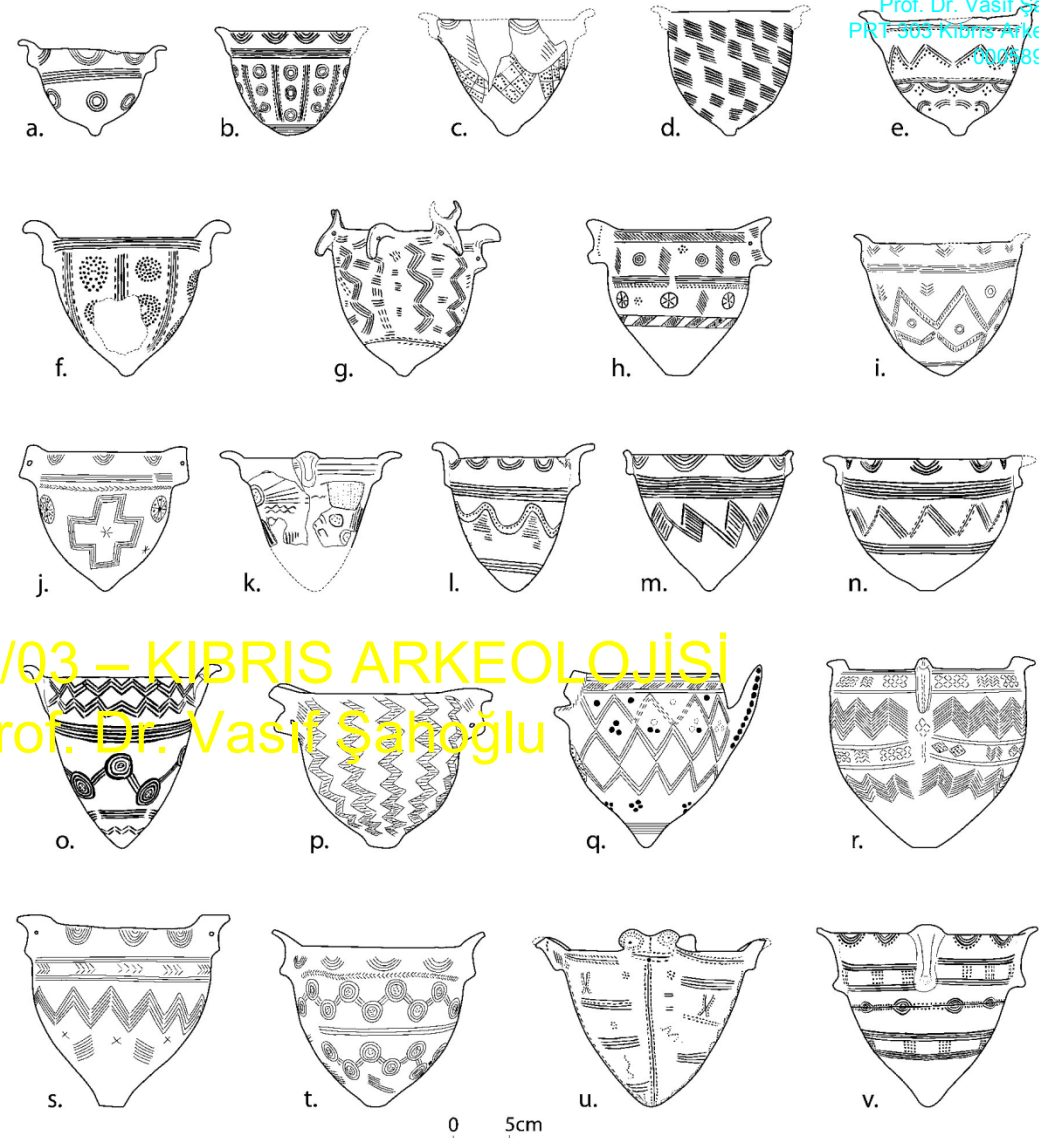
- ETÇ'de inhumasyon gömü esas formdur.
- Erken gömüler, üzerindeki etler gittikten sonra yerlerinden kaldırılmıştır.
- EK I ve II'de mezarların ikinci kullanımını sırasında illk kullanıma ait herşey mezardan çıkarılıyordu.

PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

- Karmi-Lapta'da mezarların dışındaki sığ çukurlar içerisinde seramik kaplar ve diğer buluntulara ait kalıntıların bulunmuş olması bunların mezarların yeni kullanım sırasında boşaltılarak bu çukurluklara atıldığını düşündürmektedir.
- EK III Döneminde bu gelenek korunmasına rağmen, Erken Kıbrıs (EK) III Geç evrelerinde ve Orta Kıbrıs (OK) Döneminde eski ölümlerin kalıntıları mezarların içinde bırakılmıştır.
- Bu durum inançlar açısından mezarların geçici bir dinlenme yeri olduğu inancının artık terk edilerek buranın ölümlerin ebedi yaşam yeri olduğu inancının gelişine bağlanabilir.

Erken Kibris Çağında Mezar İçerisine Konan İskeletler ve Buluntuların Dağılımı





PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Lale formu çanaklar

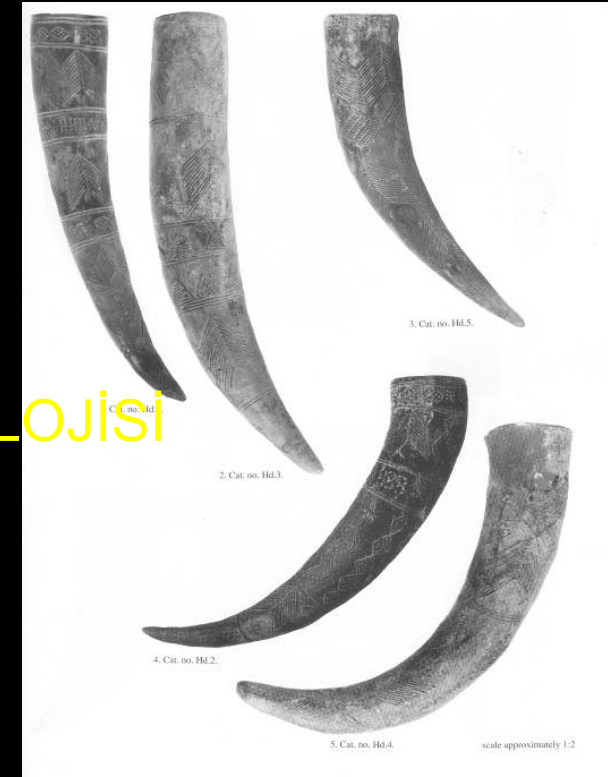
Figure 11 EC I-II decorated tulip bowls from Bellapais *Vounous* and Karmi *Lapatsa* and *Palealona* (after Stewart 1999, figs 20-5, 21-5, 22-3-4, 23-2, 24-4, 25-2 and 6, 26-3, and Webb *et al.* 2009, fig. 4.15): (a) *Palealona* Tomb 3A-68; (b) *Palealona* Tomb 6-S17; (c) *Palealona* Tomb 3A-79; (d) *Palealona* Tomb 6-S16; (e) *Palealona* Tomb 12-6; (f) *Palealona* Tomb 6-S20; (g) *Vounous* Tomb 153-10; (h) *Vounous* Tomb 84-12; (i) *Lapatsa* Tomb 12-21; (j) *Vounous* Tomb 89-6; (k) *Palealona* Tomb 2-64; (l) *Palealona* Tomb 4A-1; (m) *Lapatsa* Tomb 15-26; (n) *Lapatsa* Tomb 15-21; (o) *Lapatsa* Tomb 15-12; (p) *Vounous* Tomb 120-13; (q) *Vounous* Tomb 155-8; (r) *Vounous* Tomb 141-19; (s) *Vounous* Tomb 111-45; (t) *Vounous* Tomb 111-36; (u) *Vounous* Tomb 161-34A; (v) *Palealona* Tomb 2-66



Fırçalar / taraklar



Hançerler

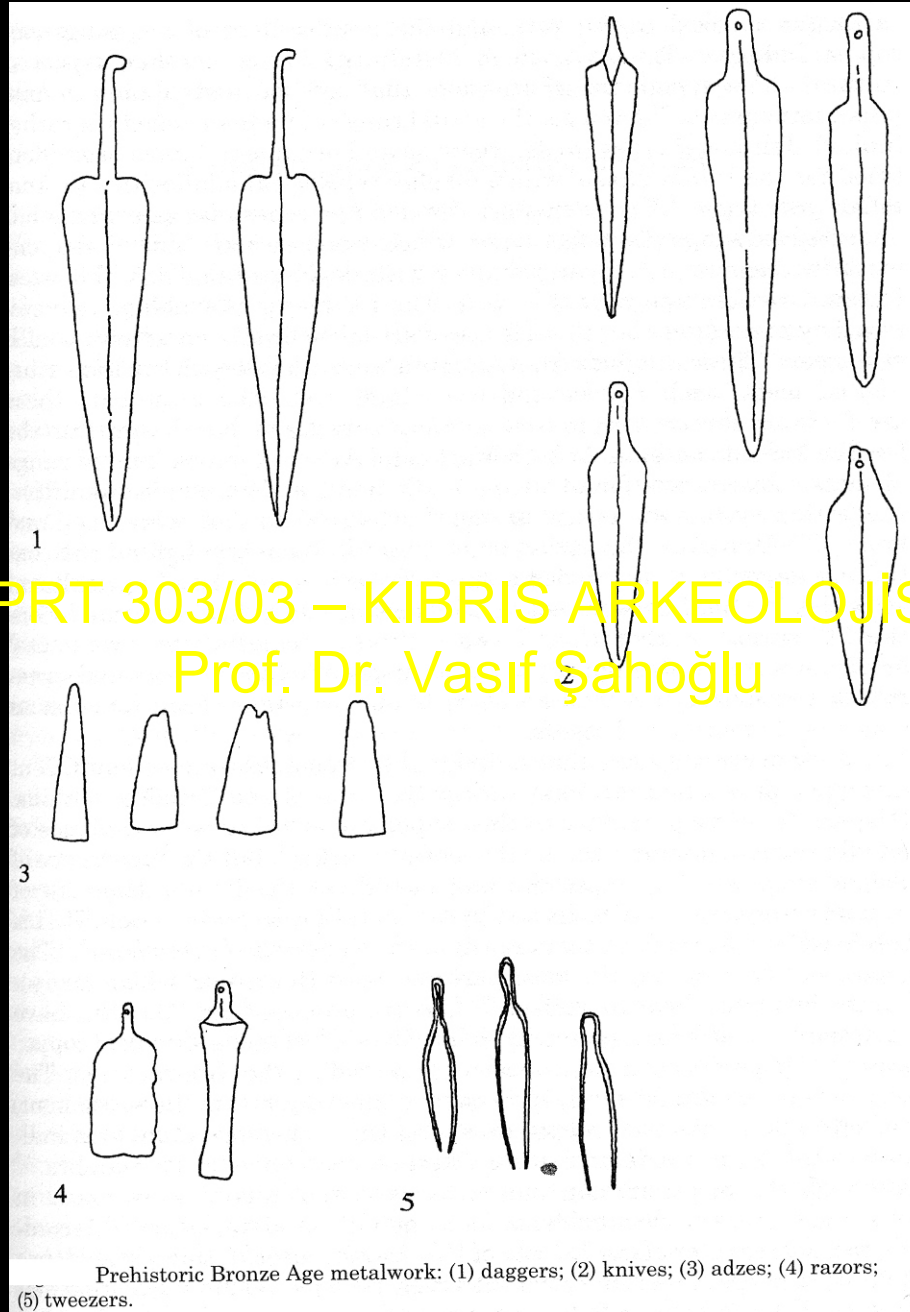


Boynuzlar

Mezarlarda görülen bazı yeni eşya tipleri olasılıkla direk olarak mezarlara yerleştirilmek için yapıyordu

Erken ve Orta Kibris Çağı Mezarlarında Ele Geçen Madeni Silah ve Aletler

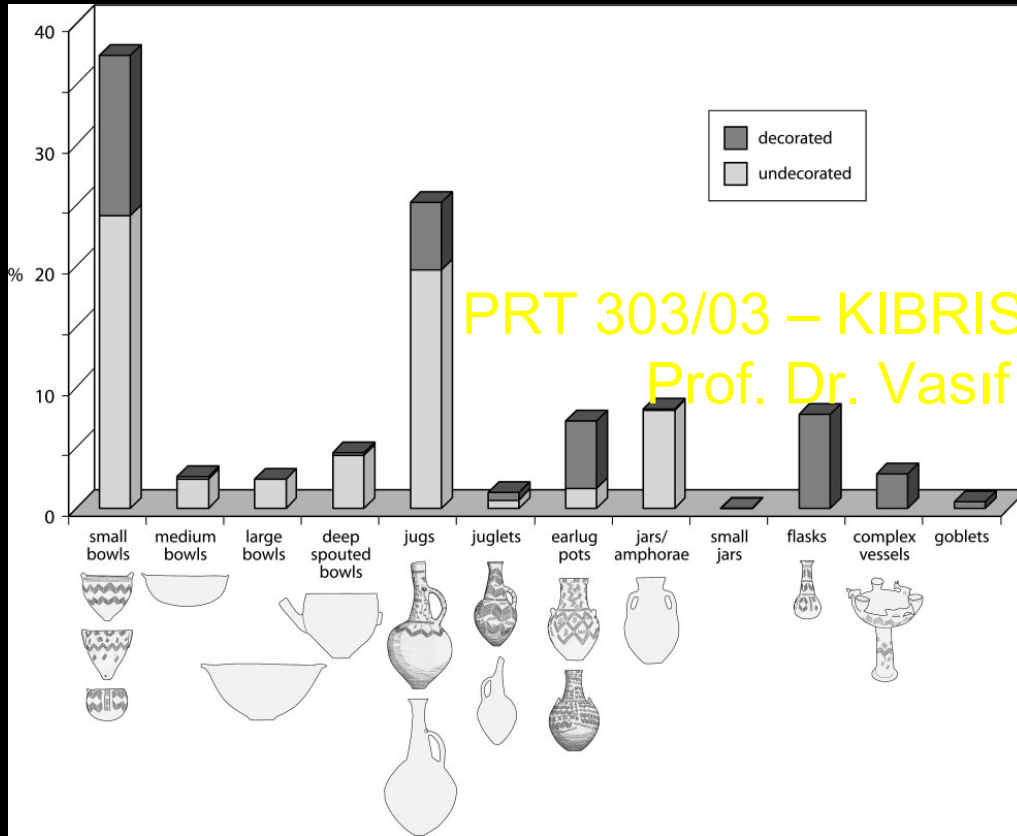
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu
Etiler 03 Kibris Arkeolojisi
00059112/25



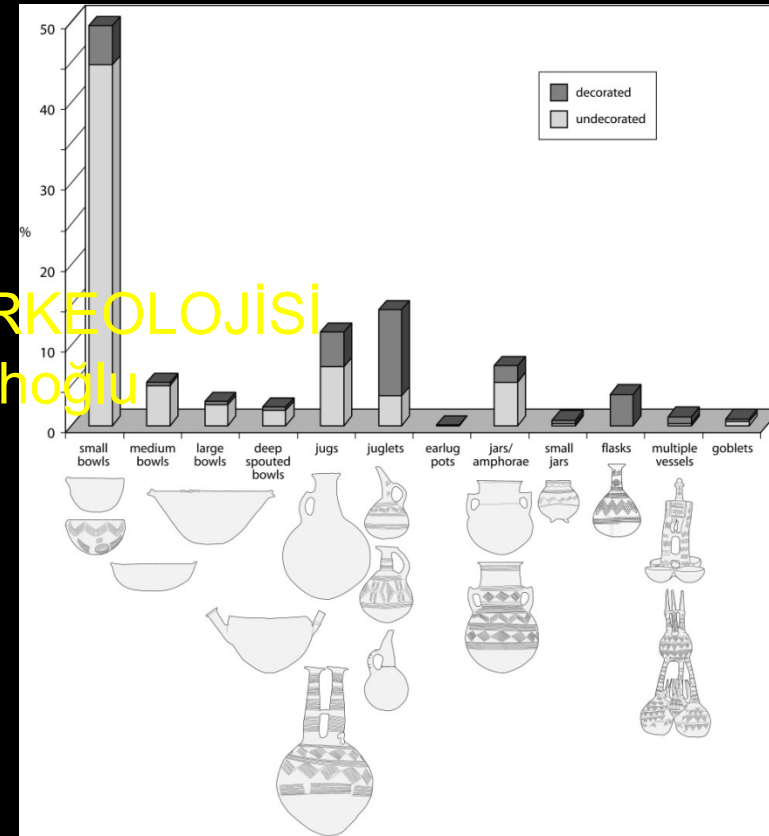
PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Prehistoric Bronze Age metalwork: (1) daggers; (2) knives; (3) adzes; (4) razors; (5) tweezers.

Ballapais - Vounous Mezarlarda Ele Geçen Buluntuların Kronolojik Gelişimi



Bellapais Vounous EK I-II (Webb and Frankel 2008, 292–93, pl. LVIIb)



Bellapais Vounous EK III-OK (Webb and Frankel 2008, 292–93, pl. LXb)

Ballapais - Vounous Mezarlarda Ele Geçen Bazı Seramik Örnekler

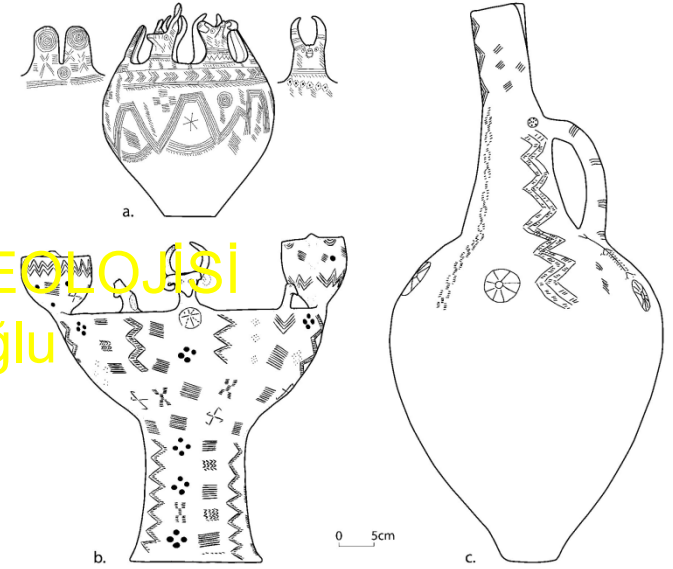
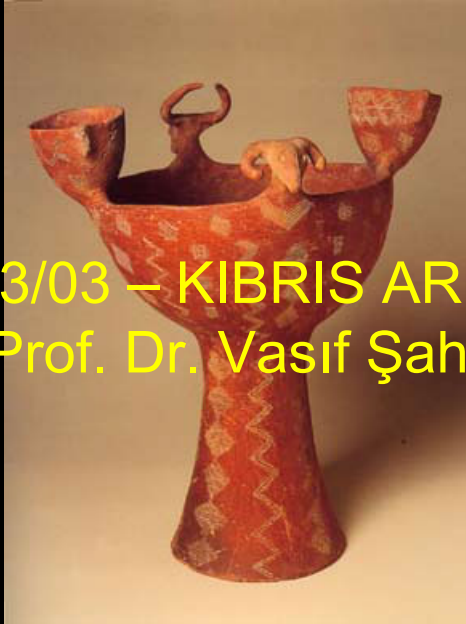
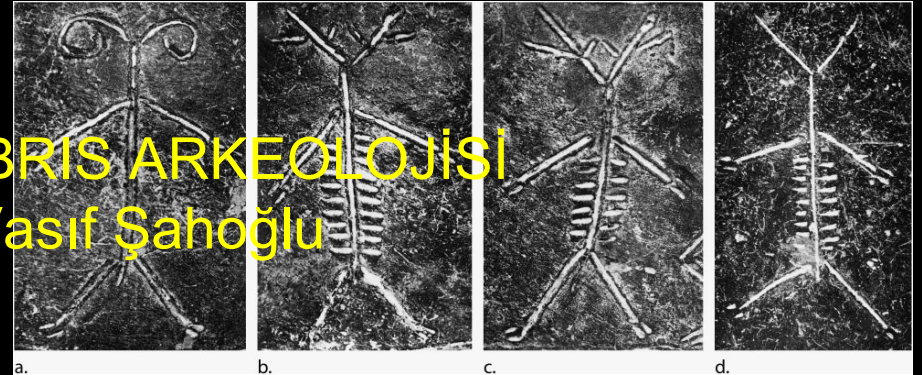
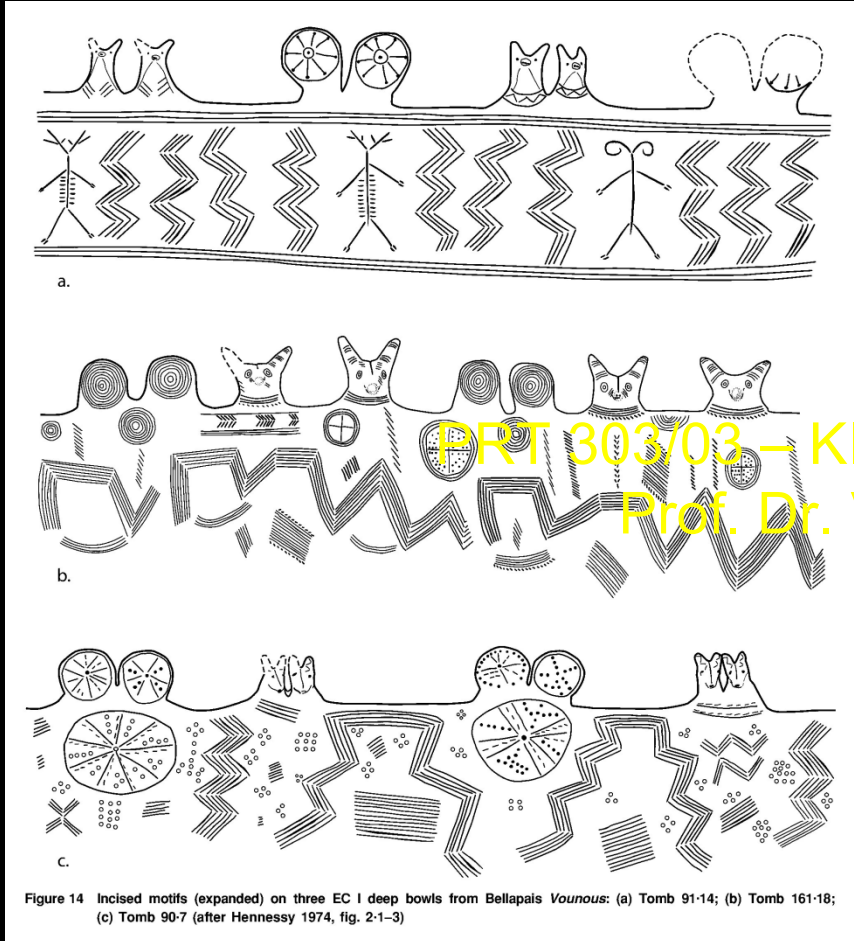


Figure 13 EC I deep bowl and jug from Ballapais Vounous: (a) Tomb 155-1 (after Åström and Merrillees 2003, fig. 3); (b) Tomb 160A.13 (after Hennessy 1974, fig. 1-1); (c) Tomb 160A.16 (after Hennessy 1974, fig. 1-2)

PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu



PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Genel Değerlendirme

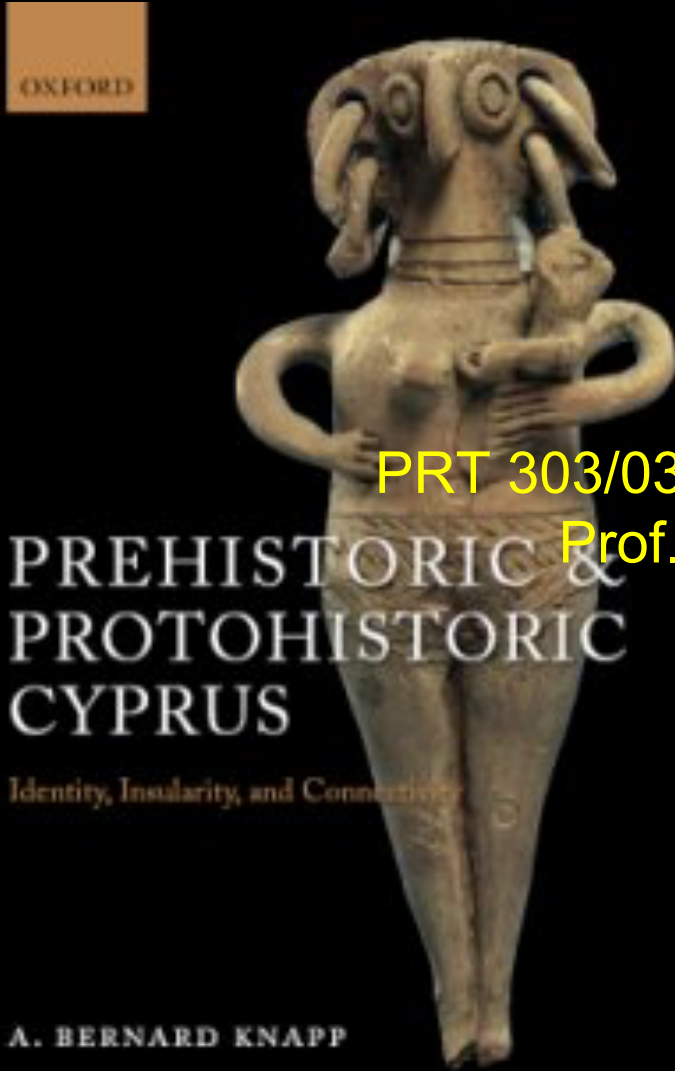
- Adanın kuzey kıyısı ve orta ile güney bölgeleri mezarlık kullanım gelenekleri açısından çok farklıdır.;
- Adanın orta ve güney kısmında bulunan mezarlardaki eşyalarına bakıldığında kuzeydeki o abartılı durumun güneyde olmadığı görülür
- Yerleşimlerden gelen veriler sosyal hiyerarşi açısından belirgin bir tabakalaşmaya işaret etmez
- *Vounous* olasılıkla EK döneminde kuzeyin en önemli merkeziydi.
- Madeni buluntular çok yaygın değildir ancak EK I-II döneminde de görülürler. EK III döneminde metal eserlerin sayısında önemli bir artış olur.

PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

EC I-early EC III	Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu	EC III-NC I
Sequential burials in single-chambered tombs; external elaboration of some tombs		Multiple burials in multi-chambered tombs; internal fittings (benches, niches, pits)
Death a transitional 'physical' state; bones and grave goods removed		Death a permanent 'physical' state; bones and grave goods retained
Promotional feasting; cult vessels for shared consumption; individualized drinking vessels		Integrative feasting by larger groups; multiple vessels for libation, offerings; diminution in role of individualized vessels; reduction in size of storage and serving vessels
Focus on personal identity, action, display and assertion of individual social position		Focus on sub-group identity and assertion of lineage-based social position
Status achieved through commensality and elaboration of ritual symbols; fluid intra-community relationships		Status achieved through inheritance, material power and control of ritual symbols; structured inter-community relationships
Ritual specialists; ritual performances; symbolic dynamism and complexity; exclusive to <i>Vounous</i>		More formalized ritual; less complex iconography; spread of north coast material culture to centre and south; renewed demand for Cypriot copper

Bellapais-Vounous'da Erken Kıbrıs I'den Orta Kıbrıs'a Kadar Süren Gelişmelerin Karşılaştırması

KAYNAKÇA



PRT 303/03 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

